

Ustavni sud Crne Gore, u Prvom vijeću za meritorno odlučivanja o ustavnim žalbama, u sastavu: Milorad Gogić, predsjedavajući sudija i sudije Snežana Armenko i Momirka Tešić, članice Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 48 tačka 3 i člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list Crne Gore, br. 11/15), na sjednici Vijeća od 1. decembra 2023. godine, donio je

ODLUKU

I USVAJA SE ustavna žalba.

II UKIDA SE presude Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 3488/19, od 12. septembra 2019. godine i predmet vraća Višem sudu u Podgorici na ponovni postupak i odlučivanje.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. E.Đ., iz Visokog, Bosna i Hercegovina, čiji je punomoćnik N.M., advokat iz Podgorice, podnio je dozvoljenu i blagovremenu ustavnu žalbu protiv presude Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 3488/19, od 12. septembra 2019. godine i Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 6241/17, od 27. marta 2019. godine, zbog povrede prava iz odredaba čl. 19 i 32 Ustava Crne Gore i člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. U žalbi se, u bitnom, navodi: da je podnosilac žalbe o štetnom događaju kao i posljedici koja je tom prilikom nastupila obaviješten šest godina nakon nastupanja štete; da su nadležni sudovi odbili njegov zahtjev kojim je tražio naknadu materijalne štete, kojom prilikom su ispustili iz vida da je podnosilac uporno insistirao kod nadležnih organa u Crnoj Gori, da mu se vrati vozilo; da je ponašanje državnih organa bilo neprihvatljivo, tendenciozno usmjereno na prouzrokovanje štete podnosiocu žalbe; da podnosilac nije mogao saznati za štetu prije nego što je obaviješten od strane nadležnih organa, koju činjenicu je sud posebno trebao cijiniti; da je Ministarstvo unutrašnjih poslova o štetnom događaju koji se dogodio 10. avgusta 2011. godine, obavijestilo podnosioca šest godina od nastupanja istog. Dakle, podnosilac smatra da nadležni sudovi nijesu cijinili sve okolnosti bitne za razješenje predmetne stvari, odnosno dokaze provedene u toku postupka. U konačnom se predlaže da se ustavna žalba usvoji, osporene presude ukinu i predmet vrati na ponovni postupak i odlučivanje.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. Uvidom u osporenu presudu i drugu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

4. Predmet spora u postupku koji je prethodio ustavnosudskom bio je tužbeni zahtjev tužioca (podnosioca ustavne žalbe), kojim je tražio da se obaveže tužena (D. Crna Gora) da

tužiocu na ime naknade štete isplati iznos 3.364,62€, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 4. septembra 2017. godine.

5. Odlučujući o tako postavljenom tužbenom zahtjevu, prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev tužioca kao, neosnovan.

6. Presudom drugostepenog suda, odbijena je kao neosnovana žalba tužioca – podnosioca ustavne žalbe i potvrđena prvostepene presuda.

7. U postupku koji je prethodio ustavnosudskom utvrđeno je:

(...) da je predmetno putničko motorno vozilo "VWG. I. protivpravno otuđeno iz dvorišta tužioca u V.,B.,od strane nepoznatih lica, maja 2002. godine. Dana 26.02.2009.godine policijski službenici CB Podgorica su lišili slobode lice P. Ž.i od njega oduzeli odnosno vozilo,o čemu su 14.05.2009.godine obavijestili policiju u V.. Dana 18.05.2009.godine službenici policije u Visokom, BiH, obavili su razgovor sa ovdje tužiocem, koji se izjasnio da je zainteresovan za povrat vozila, međutim, budući se Osnovno Državno tužilaštvo u P. nije izjasnilo mogućnosti vraćanja vozila vlasniku,CB Podgorica vozilo nije vratilo. Vozilo je bilo smješteno na parking prostoru "Z. na Ć. P., gdje je 10.08.2011.godine izgorelo u požaru,o čemu je tužilac obaviješten aktom Uprave policije Crne Gore br. 47/1 br.241/17-7643, od 18.07.2017. godine.

Navedene činjenice utvrđene su iz dokumentacije nadležnih državnih organa i među strankama nijesu ni bile predmet sporenja.

Propisano je odredbama čl.385 st.1 Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list RCG, br.47/08 i "Sl. list CG, br. 4/11 i 22/17)da potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećenik saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo. Tužilac za štetu i štetnika nije mogao znati prije nego što mu je uručen akt Uprave policije Crne Gore, br. 47/1 br.241/17-7643, od 18.07.2017.godine.

Međutim, odredbom čl. 385 st.2 ZOOa, koju je pravilno primijenio prvostepeni sud, propisano jeda u svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala. Tu je riječ o apsolutnom roku u kome je oštećeni mogao da ostvari svoje pravo na naknadu štete, ako iz objektivnih razloga, na koje se u žalbi inače poziva, nije mogao da u roku od tri godine sazna za štetu i lice koje je štetu učinilo. Protekom tog objektivnog roka zastare potraživanje je zastarjelo, bez obzira na trenutak kada je tužilac saznao za štetu i učinioca. Objektivni rok zastarjelosti naknade štete počinje da teče od nastanka štete,u ovom slučaju od 10.08.2011.godine i istekao je 11.08.2016.godine. Predmetna tužba za naknadu štete je podnijeta preporučenom pošiljkom dana 08.07.2017.godine, skoro godinu dana nakon isteka objektivnog roka zastarjelosti. Aktom Uprave policije Crne Gore,br. 47/1br.241/177643,od18.07.2017.godine,u dijelu kojim se navodi "za nadoknadu štete, potrebno je da navedeno lice, pokrene postupak pred nadležnim sudom u Podgorici, sve i kada bise prihvatili kao pravilni navodi žalbe daje riječ o posrednom priznanju duga u smislu čl. 396 st. 2 .ZOOa, nije došlo do prekida objektivnog roka zastare, jer je taj rok istekao prije dana donošenja ovog akta.(..)

III RELEVANTNO USTAVNO I KONVENCIJSKO PRAVO

Ustav Crne Gore

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

IV RELEVANTNO MATERIJALNO PRAVO

A. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list Crne Gore", br. 47/08 i 4/11)

Član 385 st. 1 i 2

Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala.

V OSNOVANOST USTAVNE ŽALBE

8. Pozivajući se na odredbe čl. 19 i 32 Ustava, podnosilac ustavne žalbe se žali na povredu prava na jednakost svih pred zakonom i prava na pravično suđenje, u suštini smatrajući da nadležni sudovi nijesu cijenili sve okolnosti bitne za razrešenje predmetne stvari, odnosno dokaze provedene u toku postupka.

9. Stoga će Ustavni sud predmetnu ustavnu žalbu razmatrati sa aspekta moguće povrede prava na pravično suđenje iz člana 32 Ustava i analogno tome, člana 6 stav 1 Konvencije.

VI PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

a) Opšta načela

10. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, slijedeći stavove Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, ustanovio niz načela (ili uslova) koji moraju biti ispunjena da bi se određeni sudski postupak, posmatran u cjelini, mogao cijeliti pravičnim. Provodeći postupke, redovni sudovi moraju poštovati ta načela kad pri donošenju svoje odluke ocjenjuju, uz prednost neposrednog ispitivanja, činjenice i okolnosti konkretnog slučaja, primjenjujući mjerodavno pravo.

11. Zadatak je Ustavnog suda, u jemčenju ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje, da provjeri je li sud poštovao takva relevantna načela u konkretnom slučaju. Uz tu provjeru, zadatak je Ustavnog suda da ispita je li sud u konkretnom slučaju vršio svoje procjene na očigledno nerazuman način ili je učinio neku drugu očigledno grešku u procjeni, pogrešno procijenio postojanje neke važne činjenice ili pak propustio razmotriti sve relevantne činjenice, odnosno propustio uzeti u obzir sve činjenične i pravne elemente koji su objektivno mjerodavni za donošenje odluke, odbio provesti dokaze koji bi mogli dovesti do drugačije odluke i slično.

12. Nadalje, ustavno pravo na pravično suđenje propisano članom 32 Ustava, jemči i zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih organa. Obrazloženja sudskih odluka odnosno odluka drugih nadležnih organa koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dovoljne razloge za ocjenu kakva je odlukom data, upućuju na zaključak o arbitrarnosti u procesnom i/ili materijalnopravnom smislu.

13. Stoga su ovlaštenja Ustavnog suda u postupku po ustavnoj žalbi ograničena na to da ispita da li su u određenom sudskom postupku poštovana ljudska prava i slobode zajemčene Ustavom i EKLJP i standardi koje je Sud izgradio u svojoj dosadašnjoj praksi.

b) Primjena opštih načela na konkretan slučaj

14. Podnosilac tvrdi da se osporene presude zasnivaju na pogrešnoj i arbitrarnoj primjeni materijalnog prava. Osnovni sud u Podgorici je osporenom odlukom odbio predmetni tužbeni zahtjev kojim je podnosilac od Države Crne Gore zahtijevao naknadu štete. Viši sud u Podgorici je osporenom presudom potvrdio prvostepenu odluku i odbio kao neosnovanu žalbu podnosioca.

15. Ustavni sud smatra, da je pravno pitanje u konkretnom slučaju zapravo pitanje tumačenja prava, što prvenstveno spada u domen nadležnosti redovnih sudova. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je, prema praksi Evropskog suda, prvenstveno na domaćim organima, naročito sudovima, da rješavaju probleme tumačenja domaćih zakona. Sud ne treba postupati kao sud „četvrtе instance“, te stoga neće prema članu 6 stav 1 Konvencije dovoditi u pitanje ocjenu domaćih sudova, osim ako se njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim.¹ Takvu praksu dosljedno prati i Ustavni sud u svojim brojnim odlukama.

16. U skladu sa navedenim, u ovom ustavnosudskom postupku zadatak je Ustavnog suda da utvrdi može li se način na koji su u konkretnom slučaju, nadležni sudovi tumačili i primijenili mjerodavno pravo smatrati arbitrarnim i je li takvim postupanjem povrijeđeno podnosiocima ustavne žalbe pravo na pravično suđenje (odlučivanje) zajamčeno odredbom člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

17. U konkretnom slučaju, Viši sud u Podgorici je potvrdio stanovište Osnovnog suda u Podgorici koji je zaključio da je aktom Uprave policije Crne Gore, br. 47/1 br. 241/17-7643, od 18. jula 2017. godine, u dijelu kojim se navodi “za naknadu štete, potrebno da navedeno lice, pokrene postupak pred nadležnim sudom u Podgorici“. Predmetna tužba za naknadu štete podnijeta je preporučenom pošiljkom dana 8. jula 2017. godine, skoro godinu dana nakon isteka objektivnog roka zastarjelosti. Saglasno navedenom, a kako je predmetna tužba podnijeta 8. jula 2017. godine, to je u svakom slučaju nastupila zastarjelost potraživanja, budući da je objektivni rok zastarjelosti počeo da teče od nastanka štete, u ovom slučaju od 10. avgusta 2011. godine i istekao je 11. avgusta 2017. godine.

18. Ustavni sud je ocjenio da je odlučivanjem na ovakav način, nadležnih sudova arbitrarno i proizvoljno tumačen, a mjerodavno pravo je primijenjeno na štetu podnosioca ustavne žalbe.

19. Odredbom člana 385 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima, propisano je *da potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo, dok je stavom 2. istog člana propisano da u svakom slučaju potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala.*

¹ Ašćerić protiv Bosne i Hercegovine, odluka od 17. decembra 2019. godine, st. 23, sa ostalim referencama

20. Naime, iz okolnosti konkretnog slučaja proizilazi, da je predmetno pmv „VWG“ protivpravno otuđeno iz dvorišta tužioca u V.B. od strane nepoznatog lica maja 2002. godine a 2009. godine je vozilo pronađeno i o tome obaviještena policija iz Visokog. Tužilac je zahtijevao vraćanje vozila, ali budući da se o vraćanju vozila nije izjasnilo ODT u Podgorici, to je vraćanje vozila legitimnom vlasniku izostalo. Tužilac za štetu i štetnika nije mogao znati prije nego što mu je uručen akt Uprave policije Crne Gore, br. 47/1 br. 241/17-7643, od 18. jula 2017. godine, dakle šest godina nakon nastupanja štete. Podnosilac se 12. decembra 2016. godine, obraćao MUP-u Crne Gore, sa molbom za dostavljanje podataka o stanju vozila. Dopisom MUP-a Crne Gore od 18. jula 2017. godine podnosilac je obaviješten da je njegovo vozilo izgorjelo u požaru 2011. godine na parkingu „Z.“. U konkretnom slučaju, podnosilac koji je državljanin Bosne i Hercegovine, nije mogao saznati za štetu prije nego što je obaviješten od strane nadležnih organa 2017. godine, a koju činjenicu su nadležni sudovi, posebno trebali cijeliti, kao i činjenicu da je MUP Crne Gore, obavijestio podnosioca šest godina nakon nastupanja štetnog događaja. Takođe, za ukazati je da kako je podnosilac obaviješten o nastanku štete tek dopisom MUP-a Crne Gore, koji datira od 18. jula 2017. godine, to govori u prilog činjenici da rok zastare potraživanja nije protekao obzirom da je odredbom čl. 385 Zakona o obligacionim odnosima propisano da naknada prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od dana kada je oštećenik saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

21. U svijetlu svega navedenog, Ustavni sud ističe da se objektivni pravni poredak u društvu utemeljenom na vladavini prava ne može graditi, a zaštita ustavnih prava pojedinaca ne može se zasnivati na razlozima koji ne počivaju na argumentu "zdravog razuma", jer bi u protivnom moglo imati apsurdne posljedice u domenu ostvarivanja i zaštite pojedinačnih prava.

22. Ustavni sud smatra da je upravo takve posljedice, u konkretnom slučaju, na podnosioca ustavne žalbe imao način na koji su Osnovni sud u Podgorici i Viši sud u Podgorici tumačili i primijenili odredbe Zakona o obligacionim odnosima, a koji način je imao za posledicu apsolutno arbitraran zaključak suda da podnosiocu ne pripada pravo na naknadu štete zbog proteka roka zastarjelosti, jer zaključak koji su iznijeli navedeni sudovi u osporenim odlukama, ne proizlazi iz ustavno - pravno prihvatljivog tumačenja gore navedene mjerodavne odredbe čl. 385 Zakona o obligacionim odnosima.

23. Takođe, za ukazati je da se objektivni rok u konkretnom slučaju imao računati od momenta saznanja podnosioca za nastupjelu štetu, tj. od momenta kada je isti saznao da je auto izgorjelo, pa u tom slučaju ima se računati taj momenat kao početak objektivnog roka za zastarjelost potraživanja naknade materijalne štete.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 2107/19
1. decembar 2023. godine
P o d g o r i c a

Predsjedavajući,
Milorad Gogić, s.r.